

Science series

Cultural and Historical Heritage: Preservation, Presentation, Digitalization

KIN Journal, Volume 2, Issue 1, 2016

Научна поредица

Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация

KIN Journal, Том 2, брой 1, 2016

ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Paskal Piperkov

**Studies of Places, Related to St. John of Rila. Chronology of the Pilgrimage
March "St. John of Rila" 2015**

Pages: 117-126

Паскал Пиперков

**Проучвания на места, свързани със св. Иван Рилски. Хронология на
Поклонническия поход „Св. Иван Рилски“ 2015**

Страници: 117-126

http://www.math.bas.bg/vt/kin/files/papers/2_1/13-KIN-2-1-2016.pdf

Поредицата се издава със съдействието на:
Институт по математика и информатика при БАН
Съюз на учените в България, клон Велико Търново

Материалите в сборника са обект на авторско право.

Разрешение за направа на електронни или хартиени копия на част или на цяла публикация за лично или обучително ползване се предоставя без заплащане, при условие, че копията не са направени или разпространявани с цел печалба или търговска изгода и че копията са съпроводени с това съобщение и пълно цитиране на първата страница. За копиране под друга форма, за препубликуване или публикуване на сървъри се изисква предварително специално разрешение и/или заплащане.

Том 2, 2016, ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Научни редактори:

проф. д-р Петко Ст. Петков, доц. д-р Галина Богданова

Технически редактори:

гл. ас. д-р Стефка Кънчева, ас. д-р Николай Ноев, Паскал Пиперков

© Авторски колектив, 2016

Издавателство:

Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков”, гр. Велико Търново

The book is published with the assistance of:

Institute of mathematics and informatics at BAS

Union of scientists in Bulgaria, Veliko Tarnovo branch

This work is subject to copyright.

Permission to make digital or hard copies of portions of this work for personal or classroom use is granted without fee, provided that the copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that the copies bear this notice and the full citation on the first page. To otherwise reproduce or transmit in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage retrieval system or in any other way requires written permission from the publisher.

Volume 2, 2016, ISSN 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Editors:

Prof. Phd. Petko St. Petkov, Assoc. prof. Phd. Galina Bogdanova

Copy editors:

Assist. prof. Phd. Stefka Kancheva, Assist. prof. Phd. Nikolay Noev, Paskal Piperkov

© Editors, authors of papers, 2016

Publisher:

Regional public library “P. R. Slaveykov”, Veliko Tarnovo

СЪДЪРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT

Предговор / Preface.....	5
Съдържание / Table of Content	9
<i>Петко Ст. Петков</i>	
Уста Колю Фичето – Архитектурният гений на българското възраждане.....	11
<i>Petko St. Petkov</i>	
Master Kolyo Ficheto – Architectural Genius of Bulgarian Renaissance.....	11
<i>Галина Богданова</i>	
Нови интердисциплинарни методи и технологии в областта на културно-историческото наследство	14
<i>Galina Bogdanova</i>	
New Interdisciplinary Methods and Technologies in the Field of Cultural and Historical Heritage	14
<i>Мирко Робов</i>	
Човешко изображение върху сграфито съд от югоизточния сектор на Трапезица	29
<i>Mirko Robov</i>	
Human Image on Sgraffito Court of Southeastern Sector of Trapezitsa.....	29
<i>Даниела Атанасова</i>	
ATHENA Plus – Агрегатор на добри дигитални практики в европейската култура	34
<i>Daniela Atanassova</i>	
ATHENA Plus – Good Digital Practices Aggregator in European Culture	34
<i>Николай Ноев, Галина Богданова</i>	
Онлайн платформа за представяне на обекти на културно-историческото наследство от тип камбани.....	40
<i>Nikolay Noev, Galina Bogdanova</i>	
Online Platform for Presentation of Bell Objects in the Field of Cultural and Historical Heritage	40
<i>Михаела Кръстева</i>	
Технологичен напредък в изкуството на XXI век и влияние върху артистите.....	50
<i>Mihaela Krasteva</i>	
Technology Advance in 21st Century’s Art and Its Influence on Artists	50
<i>Невена Джуркова</i>	
Примери и възможни приложения на идеята за изработване на 3D проект на църквата „Св. Преображение Господне” в Преображенския манастир	62
<i>Nevena Dzhurkova</i>	
Examples and Applications of the Idea of Making a 3D Project of the Main Church of Monastery of the Holy Transfiguration of God	62

<i>Гита Сенка, Сандра Плата, Мария Монова-Желева, Янислав Желев, Детелин Лучев, Десислава Панева-Маринова</i>	
Технологично-разширено преподаване на точна наука чрез изкуство.....	75
<i>Gita Senka, Sandra Plota, Maria Monova-Zheleva, Yanislav Zhelev, Detelin Luchev, Desislava Paneva-Marinova</i>	
Technology-enhanced Teaching of Exact Science through Art.....	75
 <i>Мирена Тодорова</i>	
Дигитален маркетинг в полза на културно-историческото наследство.....	80
<i>Mirena Todorova</i>	
Digital Marketing for the Benefit of Cultural and Historical Heritage	80
 <i>Негослав Събев</i>	
Пътешествие във виртуалния свят без монитор и мишка	86
<i>Negoslav Sabev</i>	
A Journey through the Virtual World without Monitor and Mouse	86
 <i>Евгени Коев</i>	
Нови открития, свързани с Ивановските скални манастири.....	91
<i>Evgeny Koev</i>	
New Discoveries Related to Ivanovo Rock Monastery	91
 <i>Георги Георгиев, Трифонка Попниколова, Марияна Георгиева-Гроссе</i>	
Проучвания на просветното дело в края на миналото столетие за регион Велико Търново (частен архив).....	100
<i>Georgi Georgiev, Trifonka Popnikolova, Mariana Georgieva-Grosse</i>	
Studies of Educational Work at the End of the Last Century in region Veliko Tarnovo (private archive).....	100
 <i>Паскал Пиперков</i>	
Проучвания на места, свързани със св. Иван Рилски. Хронология на Поклонническия поход „Св. Иван Рилски” 2015.....	117
<i>Paskal Piperkov</i>	
Studies of Places, Related to St. John of Rila. Chronology of the Pilgrimage March “St. John of Rila” 2015	117
 <i>Елена Шатко</i>	
Церковные колокола XVI-XIX веков: культурно-историческое наследие западной Беларуси	127
<i>Elena Shatko</i>	
Church Bells of XIV-XIX Centuries: The Cultural and Historical Heritage of the Western Belarus.....	127

ПРОУЧВАНИЯ НА МЕСТА, СВЪРЗАНИ СЪС СВ. ИВАН РИЛСКИ. ХРОНОЛОГИЯ НА ПОКЛОННИЧЕСКИЯ ПОХОД „СВ. ИВАН РИЛСКИ” 2015

Паскал Пиперков
Институт по математика и информатика при БАН

STUDIES OF PLACES, RELATED TO ST. JOHN OF RILA. CHRONOLOGY OF THE PILGRIMAGE MARCH “ST. JOHN OF RILA” 2015

Paskal Piperkov
Institute of Mathematics and Informatics, BAS

Abstract: *In support of the idea of establishing pilgrimage route in Bulgaria as the Santiago de Compostela Pilgrim Routes, some geographical places to do with the Saint’s veneration are studied. A route is developed and a pilgrimage march “St. John of Rila” 2015 is realized. The main event is richly detailed in a chronology.*

Keywords: *Cultural tourism, pilgrimage, St. John of Rila*

Резюме: *В подкрепа на идеята за създаване на български маршрут по подобие на поклонническите пътища към Сантяго де Компостела са проучени места, свързани с почитта към св. Иван Рилски. Разработен е маршрут и е реализиран Поклоннически поход „Св. Иван Рилски” 2015. Събитието е представено с подробна хронология.*

Ключови думи: *Културен туризъм, поклонничество, св. Иван Рилски*

Въведение

Поклонническите пътища към Сантяго де Компостела (исп. El Camino de Santiago) са първият културен маршрут на Европейския съюз, избран за пример на европейското обединение и идентичност¹.

Стара идея на учени и ентузиаста е възстановяването пътя на мощите на св. Иван Рилски през България, което да се превърне в български вариант на Камино. В подкрепа на това е реализиран Поклоннически поход „Св. Иван Рилски” 2015. Като са отчетени трудностите от научно и практическо естество, избрано е да бъдат проучени и посетени обекти, свързани с почитта към преподобния.

В изложението е направен кратък обзор за живота, пътя на мощите и поклонението на св. Иван Рилски. Описани са избраните обекти и е обосновано включването им в разработения маршрут. Осъщественото поклонническо пътуване е представено с подробна хронология.

¹ <http://culture-routes.net/cultural-routes/values>

1. Обзор за живота, пътя на мощите и поклонението на св. Иван Рилски Чудотворец

Преподобният Иван Рилски е живял през IX-X век. Той е най-почитаният български светец. Предполага се, че е роден в с. Скрино през 876 г. Приема монашество най-вероятно в Руенския манастир. Става отшелник. Прославен е с много чудеса – духовното спасение на неговия племенник, изцерения, разговор с цар Петър през планината и др. Основател е на Рилския манастир. Умира на 18 август 946 г. и е погребан близо до пещерата, където се подвизава приживе. По-късно мощите му са пренесени от Рила в Средец. Според сведения от стари минеи, във връзка с това пренасяне е установен празникът на светеца – 19.X. През 1183 г. унгарският крал Белла III завладява Средец и отнася мощите на преп. Иван Рилски в столицата си Остригом (Гран, днес Естергом). След станали чудеса или по политически причини, през 1187 г. мощите са върнати в Средец. През 1194 г. цар Асен I завладява Средец и се разпорежда мощите да бъдат пренесени в столичния град Търново. За целта пристигат архиепископ Василий заедно с клира. Царят им дава 300 войници. Когато разбира, че приближават столицата, Йоан Асен I лично ги посреща в местността Кръстец. На това място престояват 7 дни, докато се изгради храмът на светеца в град Трапезица. Мощите на преподобния престояват в Търново от 1195 г. до 1469 г.

В средата на XV век Рилският манастир е възстановен от братята Йоасаф, Давид и Теофан. Когато научават, че мощите на техния небесен покровител са в Търново, те организират връщането им в обителта. Свързват се с Мара, вдовица на султан Мурад II, която е от сръбски произход. Благодарение на нейната помощ се получава заповед за пренасяне на мощите. Изпратена е делегация в Търново. Макар да не искат да ги дават, християните от старата столица са принудени от съдията. Монасите пренасят тялото на преподобния от Търново през река Росица и Никопол към Средец. В Средец, в храма на светия великомъченик Георги, монасите си почиват шест дни. Процесията продължава на юг. Местното население посреща мощите при река Джерман, после заедно продължават до метох Орлица и Рилския манастир.

Описание на изворите за живота и пътя на мощите на св. Иван Рилски, както и на някои изследвания, е направено от Иванова [5, с. 543-558, с. 628]. Пълно описание на изследванията до 1979 г. има от Фекелджиев [8].

Един от споровете на историците е кой е Никопол, откъдето минават монасите през 1469 г. Според Иванов [1, с. 80], поддържан от Станев [4, с. 20], това е сегашното с. Никюп – старият римски град Никополис ад Иструм. Според Трифонов [7] това е сегашният гр. Никопол – тогава център на санджак.

Доколкото в изворите има празноти за местата на пребиваване и пътя на мощите на св. Иван Рилски, изучават се легендите и култът към преподобния. Такива резултати са публикувани от Фекелджиев [8], Малчев [3] и Тодорова [6].

Освен научната работа, проведени са поклоннически пътувания в чест на светеца.

Св. Синод на Българската православна църква организира през юни 1999 г. всенародно честване 530-годишнината от пренасяне Мощите на св. Иван Рилски от Търново в Рилския манастир². Маршрутът е: гр. Велико Търново – с. Момин сбор – с. Балван – с. Ново село – гр. Севлиево – гр. Ловеч – с. Микре – с. Български извор – с. Брестница – гр. Ябланица – гр. Ботевград – гр. София – Митрополитски храм „Св. Неделя” – храм „Св. Георги” – Патриаршеска катедрала „Св. Александър Невски” – Софийска духовна семинария „Св. Иван Рилски” – гр. Перник – гр. Бобов дол – гр.

² Църковен вестник, бр. 12 от 1999 г., с. 1 и 4

Дупница – с. Джерман – гр. Кочериново – гр. Рила – метох „Орлица” – Рилски манастир. По време на събитието символично е пренесена плащаница.

Поклонническо пътуване „По стъпките на св. Йоан Рилски” е организирано от Фондация „Покров Богородичен” през 2006 г. и 2007 г. Маршрутът е: гр. Бобошево – с. Скрино – Бобошевски манастир – Руенски манастир – Гранишки манастир – с. Гърбино – гр. Земен – Земенски манастир – Пернишки манастир – Кладнишки манастир – хижа Кумата – Германски манастир – Рилски манастир³.

От 2010 г. Богословският факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” ежегодно организира Поклоннически път „Рилският чудотворец” изцяло пеша от гр. София до Рилския манастир. Съорганизатори са Софийска Митрополия и Столична Община. Маршрутът минава през планините Витоша, Верила, Лакатишка Рила и Рила. Провежда се от 1 до 6 август, като само първата година е започнал на 2 август.

На 19.10.2012 г. по инициатива на Община Велико Търново се провежда работна среща на ниво общини с цел възстановяване пътя на мощите на св. Иван Рилски от 1469 г.⁴ Идеята е да се създаде български поклоннически маршрут „Светият път”. През юли 2013 г. Община Враца организира поклоннически поход от гр. Враца през кв. Бистрец до манастира „Св. Иван Пусти”⁵.

2. Идеи, заложи в разработения маршрут на Поклонническия поход „Св. Иван Рилски” 2015

Организатор на Поклонническия поход „Св. Иван Рилски” 2015 е Сдружение Клуб по пешеходен туризъм и туристически спортове „Трапезица – 1909”, гр. Велико Търново. Походът е осъществен с благословението на Техни Високопреосвещенства Врачанския Митрополит Калиник и Великотърновския Митрополит Григорий. При подготовката са отчетени трудностите от научен и практически характер по възстановяване на пълния маршрут на процесите от 1195 г. и 1469 г. Затова е избрано Поклонническият поход „Св. Иван Рилски” 2015 да е по места, свързани със светията. В частта от Велико Търново до София е предвидено посещение на определени обекти, като придвижването между тях да е частично пеша. След София походниците да се вляят в Поклонническия път „Рилският Чудотворец”. Подобно на организацията от Столична Община, в частта до София придвижването да е свързано с молитва и богослужения по пътя.

Опорни обекти по маршрута са:

- Катедрален храм „Рождество на Пресвета Богородица”, гр. Велико Търново – централен храм на епархията. В града са съхранявани мощите на св. Иван Рилски в периода 1195-1469 г. Днес в Катедралата има частица от мощите на светеца, донесена през 2009 г.
- Присовски манастир „Св. вмчк Пантелеймон” – във връзка с храмовия празник 27 юли. В манастира, редом до иконата на покровителя св. Пантелеймон, е разположена икона на св. Иван Рилски, което показва почитта към светеца от страна на сестринството.

³ сп. Мирна, бр. 29 от 2007 г., с. 54-69; виж също <http://www.pravoslavie.bg>

⁴ в. Янтра днес, бр. 202 от 22.10.2012 г., с. 2; в. Борба, бр. 202 от 22.10.2012 г., с. 1 и 3

⁵ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1113922

- Параклис „Св. Иван Рилски” на вр. Кръстец – през 1195 г. на това място престоява в продължение на една седмица процесията с мощите на светеца на път от Средец към Търново. Лично цар Йоан Асен I пристига, за да посрещне раката.
- Старопланинското било от вр. Кръстец до вр. Шипка – с цел молитва за Северна и Южна България.
- Храм „Св. Иван Рилски” в гр. Габрово, кв. Бичкия – построен през 1902 г., израз на почитта на габровци към светеца.
- гр. Никопол – мястото, където през 1469 г. жупан Богдан посреща монасите, пренасящи мощите от Търново към Рилския манастир.
- с. Черковица – намира се на брега на р. Осъм. Дотук никополчани изпращат процесията през 1469 г.
- гр. Враца – епархийски център. През Врачанска епархия минават мощите на светеца през 1469 г. на път от Търново за Рилски манастир. През епархията са пренасяни от 1183 г. и 1187 г. към и от Остригом.
- Бистрецьки манастир „Св. Иван Пустини” – посветен на св. Иван Рилски, легендарно свързан с пребиваването на преподобния преди да се оттегли в Рила. Според легенди тук престояват мощите на път за София през 1469 г. [6].
- Черепишки манастир „Успение на Пресвета Богородица” – легендарно е свързан с последните битки на цар Иван Шишман. Според Малчев [2] вероятно оттук преминават мощите на път за Рилския манастир.
- Храм „Св. вмчк Георги Победоносец” (ротонда) в центъра на гр. София – в този храм престояват в продължение на шест дни мощите на св. Иван Рилски през 1469 г., положени редом с мощите на св. крал Стефан Милутин.
- Параклис „Св. Иван Рилски” край хижа Кумата на Витоша – напомнящ, че може би оттук минават монасите при пренасянето на мощите на светеца към Рилския манастир през 1469 г.
- с. Белчин и крепостта „Цари Мали град” – един от свещениците, участващи в процесията от 1469 г., е от Белчин.
- с. Паничище и храм „Св. Иван Рилски” – народът посреща раката с мощите при река Джерман, на ден и половина път от манастира.
- Рилски манастир – съхраняващ днес мощите на светеца.
- гробът на св. Иван Рилски – в близост до Рилския манастир, традиционно място за поклонение на светеца.

3. Хронология на Поклонническия поход „Св. Иван Рилски” 2015

26.07.2015 г. (неделя)

9:00 Св. литургия в Катедрален храм „Рождество на Пресвета Богородица” – гр. Велико Търново, оглавена от Негово Високопреосвещенство Великотърновския Митрополит Григорий в съслужение със свещеноиконом Асен Иванов и иеродякон Донат. Изнасяне на частица от мощите на св. Иван Рилски, която се съхранява в храма. Освещаване на две икони на преподобния, дарени от Великотърновския Митрополит Григорий за каузата. Изпращане на поклонническата група.

11:20 Тръгване на групата от Катедралния храм. Движение по ул. „Иван Вазов”, ул. „Читалищна”, ул. „Михаил Кефалов”, ул. „Сливница”, ул. „Димитър Найденов”.

11:50 Пристигане в храм „Св. Троица”. Акатист към св. Иван Рилски, I статия, отслужен от иерей Давид (Десислав) Йовчев. Поклонение пред частица от мощите на св. 20 000 младенци-мъченици, избити от Ирод във Витлеем. Обяд.

12:30 Тръгване от храм „Св. Троица”. Представяне на участниците по време на почивка.

13:45 Пристигане в с. Малки чифлик. Акатист към св. Иван Рилски, II статия, пред храм „Св. Атанасий”.

14:15 Тръгване от с. Малки чифлик по Присовската екопътека при следване на жълта маркировка.

15:10 В близост до чешма под билото на Присой бърдо. Акатист към св. Иван Рилски, III статия.

15:55 Продължаване след почивка.

16:10 Ектения за живущите в гр. Велико Търново и за целия български народ на билото на Присой бърдо, произнесена от иерей Давид. Слизане към с. Присово.

16:45 Акатист към св. Иван Рилски, IV статия, пред храм „Успение на Пресвета Богородица”, с. Присово.

17:00 Придвижване през с. Присово.

17:20 Пристигане в Присовски манастир „Св. вмчк Пантелеймон”.

17:30 Вечерня с акатист към св. Пантелеймон при съслужение на протоиерей гл. ас. д-р Павел (Павлин) Събев, протоиерей ас. д-р Добромир Димитров и иерей Давид Йовчев. Поклонение пред частица от мощите на св. Пантелеймон.

19:00 Устройване на палатков лагер. Вечеря. Нощувка в манастира.

27.07.2015 г. (понеделник)

5:00 Маслосвет, отслужен от протоиерей Райко Василев.

7:00 Утреня, оглавена от Негово Високопреподобие ахримандрит Панарет.

9:00 Св. литургия с молитвено участие на Негово Високопреосвещенство Великотърновския Митрополит Григорий при съслужение на архимандрит Панарет, протоиерей Павел, протоиерей Добромир, иеромонах Димитрий, иерей Давид и иеродякон Донат.

10:15 Водосвет, оглавен от Великотърновския Митрополит Григорий.

12:55 Тръгване от Присовски манастир.

13:45 Почивка в центъра на гр. Дебелец.

13:55 Тръгване за жп гара.

14:40 Пристигане на жп гара Дебелец. Придвижване с влак до спирка Бъзовец.

17:00 Вечерня в параклис „Св. мчци София, Вяра, Надежда и Любов”, отслужена от иерей Давид.

17:50 Тръгване за Кръстец.

18:30 Пристигане на вр. Кръстец.

19:00 Акатист към св. Иван Рилски пред параклиса на вр. Кръстец.

19:45 Тръгване към хижа Кръстец.

20:45 Настаняване в хижа Кръстец. Устройване на палатков лагер.

28.07.2015 г. (вторник)

7:00 Тръгване от хижа Кръстец по билната червена маркировка към Шипка.

9:00 Акатист към св. Иван Рилски, I статия, пред Горски дом „Българка”.

9:30 Тръгване от ГД „Българка”.

10:35 Почивка на Бабин Райкин чучур.

- 11:00 Тръгване за вр. Бедек. Подсичане на вр. Малък Бедек.
12:30 Акатист към св. Иван Рилски, II статия, на вр. Бедек.
13:00 Тръгване за вр. Караджова кула. Придвижване по макадамов път около върха. След хижа „Младост“ придвижване по асфалтов път под вр. Атово падало.
14:35 Водосвет при извора на р. Янтра, отслужен от иерей Давид.
15:00 Тръгване за вр. Бузлуджа.
15:50 Акатист към св. Иван Рилски, III статия, в района на вр. Бузлуджа.
16:05 Слизане към хижа Бузлуджа.
16:30 Почивка. Обяд.
17:15 Придвижване към Шипка с бус.
17:40 Изкачване към вр. Столетов пеша по червена маркировка от изток.
18:00 Пристигане при Големия Руски паметник. Акатист към св. Иван Рилски, IV статия.
18:20 Изкачване към вр. Столетов.
18:30 Трисагий за загиналите за свободата и независимостта на България, отслужен от иерей Давид, в костницата на Паметника на свободата.
18:40 Слизане по стъпалата от вр. Столетов.
19:00 Проливен дъжд на паркинга под вр. Шипка. Придвижване с бус до Соколския манастир.
20:20 Настаняване в Соколски манастир „Успение на Пресвета Богородица“.

29.07.2015 г. (сряда)

- 8:50 Тръгване от Соколски манастир по зелена маркировка към АЕК „Етър“.
9:30 Пристигане пред Етъра. Заобикаляне на комплекса по асфалтов път.
9:45 Мост над река Янтра. Изливане на осветена при изворите вода. Придвижване по ул. „Мечта“, ул. „Светлина“ и ул. „Генерал Дерожински“ до разклон за Шипка.
10:15 Почивка.
10:30 Придвижване по бул. „Столетов“, ул. „Черни връх“ и бул. „Столетов“.
11:10 Кратка спирка в кв. Болта. Интервю с иерей Давид за Българското национално радио.
11:30 Пристигане в храм „Св. Иван Рилски“, кв. Бичкиня.
11:50 Акатист към св. Иван Рилски, отслужен от протоиерей Станислав Хубчев.
12:55 Предаване на плащаница на св. Иван Рилски, изработена от Даниела Стефанова Шандуркова, лекар, с подкрепата на габровци, за да бъде отнесена и дарена в Рилския манастир. Тръгване за храм „Успение на Пресвета Богородица“ в центъра на гр. Габрово. Придвижване по ул. „Липите“, ул. „Райко Даскалов“, бул. „Столетов“, ул. „Йосиф Соколски“, ул. „Николаевска“.
13:45 Пристигане в храм „Успение на Пресвета Богородица“. Молитва към св. Иван Рилски, прочетена от архиерейския наместник протоиерей Руслан Личев. Поклонение пред частица от мощите на св. прпмчк Онуфрий Габровски. Интервю за Българското национално радио.
14:25 Придвижване по ул. „Генерал Радецки“, ул. „Орловска“, ул. „Доктор Никола Василиади“, ул. „Щастие“, ул. „Васил Неделчев“ и ул. „Брянска“.
14:55 Пристигане на жп гара Габрово. Пътуване с влак през Царева ливада, Горна Оряховица и Плевен.
19:40 Посрещане на жп гара Черквица. Пътуване с автобус до гр. Никопол.
20:10 Благовластяне на плащаницата и вечерня в храм „Успение на Пресвета Богородица“, отслужена от протоиерей Валентин Илиев.
21:00 Настаняване в църковна къща в гр. Никопол. Разходка из града.

21:30 Вечеря, дадена от кмета на Община Никопол. Разходка.

30.07.2015 г. (четвъртък)

6:00 Придвижване с автобус до с. Черковица.

6:30 Утрения в храм „Рождество на Пресвета Богородица” – с. Черковица, отслужена от протоиерей Валентин в съслужение с иерей Давид.

7:10 Тръгване от храма към жп гарата.

7:30 Пристигане на жп гара Черквица. Придвижване с влак през Плевен и Мездра към жп гара Враца. В гр. Враца придвижване по ул. „Никола Войводов”, ул. „Гладстон” и ул. „Христо Ботев”.

13:00 Пристигане в Катедрален храм „Св. Апостоли”, гр. Враца. Поклонение пред частици от мощите на св. безсребреници Козма и Дамян. Придвижване по ул. „Петропавловска” до Община Враца. Складиране на багаж. Придвижване по ул. „Христо Ботев”, ул. „Искър” и ул. „Димитраки Хаджитошев”. Посещение на храм „Св. Възнесение Господне”. Връщане към жп гара Враца по ул. „Димитраки Хаджитошев”, ул. „Кръстьо Българията” и ул. „Никола Войводов”. Придвижване с влак до Бели извор.

14:55 Пристигане на жп гара Бели извор. Преход пеша към Бистрецьки манастир „Св. Иван Пустни”. Движение през с. Бели извор по ул. „Иван Вазов” и ул. „Гаврил Генов”. Пресичане на главния път. Движение по бетонен, черен и асфалтов.

17:00 Пристигане в Бистрецьки манастир „Св. Иван Пустни”. Акатист към св. Иван Рилски, отслужен от отец Сашо Стефанов. Почивка и разглеждане на пещерата и аязмото. Посрещане от врачани и кметския наместник на кв. Бистрець Катрин Поповска. Интервю за кабелна телевизия.

18:45 Тръгване за кв. Бистрець. В квартала придвижване по ул. „Калето”, ул. „Студен извор” и ул. „Гаврил Бистричанин”.

20:15 Пристигане в центъра на кв. Бистрець. Разглеждане на новостроящия се храм „Св. св. Кирил и Методий”. Придвижване по ул. „Гаврил Бистричанин”, ул. „Безименна”, ул. „Илинден”, ул. „Христо Ботев” и ул. „Петропавловска”.

21:45 Пристигане в сградата на Община Враца. Придвижване с лека кола до Алпийски дом в проход Вратцата. Настаняване и устройване на палатков лагер.

31.07.2015 г. (петък)

7:20 Тръгване от Алпийски дом с водач от Дирекция на Природен парк „Врачански Балкан”.

9:30 На билото над Войводин дол.

12:00 Пристигане на вр. Околчица.

12:20 Акатист към св. Иван Рилски и трисагий за загиналите за свободата на България.

13:05 Тръгване от вр. Околчица към Рашов дол. Кратко придвижване с бус. Слизане по Рашов дол.

16:05 Почивка край параклис „Св. Илия”. Слизане към жп линията.

17:20 Пристигане в с. Лютиброд. Продължаване по асфалтов път към Черепишки манастир.

18:30 Пристигане в Черепишки манастир „Успение на Пресвета Богородица”. Настаняване и устройване на палатков лагер.

18:45 Вечерня, оглавена от иеромонах Прохор, игумен на манастира. Пренасяне на кръста, извършено от иерей Давид.

19:15 Акатист към св. Патриарх Евтимий Търновски, отслужен от иерей Давид.

20:00 Разглеждане на музейната част на обителта – Вазовата стая, килията на св. Софроний Врачански, игуменарната. Разказ за историята на манастира от игумена.

20:45 В Костницата на манастира. Трисагий за загиналите, чиито кости се съхраняват тук, отслужен от иерей Давид.

01.08.2015 г. (събота)

4:45 Тръгване от Черепишки манастир към жп спирка Черепиш.

5:15 Пътуване с влак от Черепиш до София.

7:05 Пристигане на Централна жп гара София.

7:15 Посрещане от доц. д-р Павел Павлов – ръководител на Поклонническия път „Рилският Чудотворец”. Движение по бул. „Княгиня Мария Луиза”, бул. „Цар Освободител” и ул. „Московска”.

8:00 Посрещане на групата в храм „Св. София”.

8:35 Изнасяне на кръста.

8:45 Св. литургия, оглавена от ставрофорен свещеноиконом Ангел Ангелов, председател на храма и протосингел на Софийска Митрополия.

9:50 Водосвет.

10:10 Натоварване на тежкия багаж. Подготовка на лития. Поставяне на плащаницата от Габрово и иконите от Велико Търново начело на литията.

11:00 Лития от храм „Св. София” по ул. „Московска” и бул. „Цар Освободител” до ротондата „Св. Георги” в двора на Президентството.

11:15 Храм „Св. Георги”. Поклонение пред светините, които се носят от поклонниците, и частици от свети мощи, съхранявани в храма.

11:40 Свободно придвижване до кв. Княжево.

13:00 Придвижване пеша от кв. Княжево по пътеката на Петър Димков към Златните мостове, хотел Елица и хижа Планинарска песен.

17:30 Общо запознаване пред хижа Планинарска песен.

19:00 Молебен канон към Пресвета Богородица в параклис „Св. Иван Рилски” в близост до хижа Кумата.

20:30 Настаняване и устройване на палатков лагер.

02.08.2015 г. (неделя)

7:30 Утреня в параклис „Св. Иван Рилски” край хижа Кумата.

8:00 Заупокойна св. литургия, отслужена в параклиса от отец Николай.

9:15 От хижа Кумата към Черни връх.

12:45 Пристигане на Черни връх.

13:45 Статия от акатиста към св. Иван Рилски на Черни връх.

14:00 По Витошкото било.

17:30 Параклис „Св. Архангел Михаил” край с. Ярлово. Благославяне на хляб.

20:20 Статия от акатиста към св. Иван Рилски в храм „Св. Неделя”, с. Ярлово. Вечеря, осигурена от църковното настоятелство. Настаняване по квартири и устройване на палатков лагер.

03.08.2015 г. (понеделник)

8:00 Статия от акатиста към св. Иван Рилски в храм „Св. Неделя”, с. Ярлово.

8:30 Тръгване от с. Ярлово. Преход през Самоковското поле по поречието на р. Палакария.

10:20 Статия от акатиста към св. Иван Рилски в параклис „Св. Богородица”.

12:00 Пристигане в параклис „Св. Георги”. Обяд.

12:40 Статия от акатиста към св. Иван Рилски.

13:00 Тръгване за с. Белчин.

17:00 Пристигане в с. Белчин.

17:30 Вечерня с молебен канон към Пресвета Богородица в храм „Св. апли Петър и Павел”. Разглеждане на иконна изложба в храм „Св. Петка”. Статия от акатиста към св. Иван Рилски в храм „Св. Възнесение”. Разглеждане на експозицията в комплекса „Цари Мали град”. Устройване на палатков лагер. Благославяне на храна.

04.08.2015 г. (вторник)

7:00 Закуска, осигурена от кметството в с. Белчин.

7:30 Статия от акатиста към св. Иван Рилски.

7:45 Тръгване от бивака край комплекса „Цари Мали град” над с. Белчин.

Преход през Верила.

9:30 Пристигане в с. Клисура. Статия от акатиста към св. Иван Рилски в храм „Св. Димитър”. Закуска, осигурена от църковното настоятелство.

10:20 Тръгване от с. Клисура. Преход през Лакатишка Рила.

15:20 Пресичане на р. Джерман.

16:15 Пристигане край хижа Пионерска. Превоз с автобуси до с. Паничище.

17:00 Статия от акатиста към св. Иван Рилски в храм „Св. Иван Рилски”, с. Паничище. Вечеря, осигурена от църковното настоятелство.

19:00 Придвижване с автобуси до хижа Пионерска. Изкачване с лифт до хижа Рилски езера. Настаняване и устройване на палатков лагер. Лагерен огън.

05.08.2015 г. (сряда)

7:45 Статия от акатиста към св. Иван Рилски.

8:30 Тръгване от хижа Рилски езера. Движение към езеро Бъбрека.

10:00 Пристигане на Бъбрека. Водосвет, отслужен от 5 свещеници. Състезание по лицеви опори. Общи снимки.

11:00 Тръгване от Бъбрека. Изкачване покрай езерата Окото и Сълзата.

13:00 Раздела. Дъжд. Опасност от гръмотевици. Бързо спускане.

15:30 Статия от акатиста към св. Иван Рилски под вр. Баучер.

18:30 Статия от акатиста към св. Иван Рилски в гората преди Рилския манастир.

19:30 Пристигане в Рилски манастир. Поклонение пред мощите на св. Иван Рилски. Оставяне на плащаницата в олтара.

06.08.2015 г. (четвъртък)

8:00 Празнична полунощница и утрения в съборния храм „Рождество на Пресвета Богородица”.

10:00 Св. литургия, оглавена от Негово Преосвещенство Адрианополски епископ Евлогий, игумен на Рилския манастир.

12:00 Връчване на плащаницата на игумена на Рилския манастир.

12:30 Обяд, даден от игумена на манастира.

13:20 Прощаване с Рилската св. обител.

14:40 Статия от акатиста към св. Иван Рилски пред гроба на светеца. Закриване на похода.

15:15 Поклонение на гроба на св. Иван Рилски и в пещерата. Слизане към автобусите.

15:50 Превозване с автобуси до София.

18:00 Пристигане в гр. София на Автогара „Овча купел”.

Заклучителни бележки

В подкрепа на идеята за създаване на български поклоннически маршрут „Светият път” са проучени места, свързани с почитта към св. Иван Рилски, разработен е маршрут и е реализиран Поклоннически поход „Св. Иван Рилски” 2015.

По поканата от Сдружение Клуб по пешеходен туризъм и туристически спортове „Трапезица – 1909”, вземат участие 45 души от 8 области, от тях – 25 жени и 20 мъже. Целият предвиден маршрут от Велико Търново до Рилски манастир е изминат от 4 души – ръководителя ас. Паскал Пиперков, придружаващия духовник иерей Давид (Десислав) Йовчев, Станислава Лозанска и Коста Янков. За Поклонническия път „Рилският Чудотворец” статистика не се води, но при контролите на Витошкото било са преброени 150 души, а на Рилското било – 180.

От 21 юли до 7 август 2016 г. успешно е проведен Поклоннически поход „Св. Иван Рилски” 2016 по общ маршрут гр. Мъглиж – вр. Кръстец – гр. Трявна – гр. Велико Търново – гр. Плевен – гр. Никопол – гр. Враца – гр. София – с. Белчин – Рилски манастир, с частично възстановяване пътя на мощите на преподобния от 1195 г. Участват 105 души, което определя тенденция на нарастващ интерес.

Амбицията на организаторите е през 2019 г. да бъде възстановен изцяло пътят на мощите от 1469 г. по общ маршрут Велико Търново – Никопол – Враца – София – Рилски манастир.

Литература

1. **Ивановъ, Йорданъ.** Жития на св. Иван Рилски. Съ уводни бележки. – В: Годишникъ на Софийския университет. Историко-филологически факултетъ. София, 1936, Т. XXXII, 13, 108 с.
2. **Малчев, Росен Р.** Сакралност и менталност: Процесията с мощите на св. Иван Рилски през 1469 г. – В: LiterNet [онлайн]. Варна: Литернет, 25.02.2009, № 2 (111). ISSN 1312-2282. [прегледан 21.10.2016]. http://litenet.bg/publish23/r_malchev/sakralnost.htm
3. **Малчев, Росен.** Фолклор и православно християнство (По наблюдения върху културното пространство на Рилския манастир). – В: Български фолклор. София: Институт за фолклор, 2000, год. XXVI, кн. 3, с. 52-62.
4. **Станев, Никола.** История на Търновската предбалканска котловина. Селата Присово, Пчелище, Церова кория, Къпиново, Миндя, Мариино, Плаково, Големаните, Килифарево и Дебелец. Второ издание. София: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий” и Военноиздателски комплекс „Св. Георги Победоносец”, 1993. 240 с. ISBN 954-509-049-9.
5. Стара българска литература. съст. и ред. Климентина Иванова. София: Български писател, 1986. Т. 4, 688 с.
6. **Тодорова, Калина.** Рилският чудотворец и Бистрешкият манастир „Св. Иван Пустини”. Легенди, предания и разкази от културното пространство на светата обител. Враца: Регионална библиотека „Христо Ботев”, 2013. 255 с. ISBN 978-619-7102-05-5.
7. **Трифоновъ, Юрданъ.** Въ кой Никополъ сж били внесени мощитѣ на св. Ивана Рилски въ 1469 г. при връщането имъ отъ Търново в мѣнастира. – В: Известия на Българското историческо дружество. София: Българско историческо дружество, 1940, Т. XVI-XVIII, с. 476-482.
8. **Фекелджиев, Иван.** Народни легенди за Иван Рилски. София: Издателство на Българската академия на науките, 1979. 180 с.

Паскал Николаев Пиперков

Институт по математика и информатика при БАН

e-mail: piperkov@yahoo.com

**КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО:
ОПАЗВАНЕ,
ПРЕДСТАВЯНЕ,
ДИГИТАЛИЗАЦИЯ**

**Научна поредица, Том 2
<http://www.math.bas.bg/vt/kin/>**

**Редактори:
Петко Ст. Петков и Галина Богданова
Издателство:
РНБ „П. Р. Славейков”
Велико Търново, 2016, ISSN 2367-8038**

**CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE:
PRESERVATION, PRESENTATION,
DIGITALIZATION**

Science series, Volume 2

**Editors: Petko St. Petkov and Galina Bogdanova
Publisher: Regional public library “P. R. Slaveykov”
Veliko Tarnovo, 2016, ISSN 2367-8038**